

VU Research Portal

Learning apart together. Een LIO-stage op een OGO-school

van der Veen, C.; Bakker, J.J.

published in

Zone

2008

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van der Veen, C., & Bakker, J. J. (2008). Learning apart together. Een LIO-stage op een OGO-school. *Zone*, 7(4), 20-22.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Werk in uitvoering

Op de pabo van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) maken studenten meestal voor het eerst kennis met Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Hans Bakker, docent onderwijskunde en pedagogiek, laat zien hoe hij studenten voorbereidt op een LIO-stage op een OGO-school. Daarnaast rapporteert Chiel van der Veen, net afgestudeerde pabo-student, over zijn eindstage in groep 5 op De Avonturijn in Amsterdam. Hans Bakker reflecteert op de ondernomen activiteiten binnen de stage.

Learning apart together

Een LIO-stage op een OGO-school

**HANS BAKKER EN CHIEL
VAN DER VEEN**

Op de pabo CHE gebruiken de docenten een driefasenmodel om studenten te begeleiden:

- eerst kijken hoe het gaat (docentsturing);
- dan samen de (stage)taak oppakken (gedeelde sturing);
- vervolgens alleen aan de slag met de docent als achtervang (studentgestuurd).

Deze driedeling wordt op verschillende niveaus toegepast, op docent-student-niveau, op student-coach-niveau (de coach is de begeleider van de student op de stageschool) en op student-leerling-niveau. In dit artikel beschrijven we hoe vanuit de pabo het driefasenmodel wordt ingezet en hoe Chiel dat vanuit zijn rol als LIO-stagiair toepast in zijn stage.

Om een stage op een OGO-school goed te laten slagen is het van belang dat de studenten enige theoretische voorkennis hebben van Ontwikkelingsgericht Onderwijs en de onderliggende cultuurhistorische theorie. Vervolgens kunnen ze tijdens hun stage de leerkracht in de groep, hun coach, observeren waarbij de stagiair de praktische handelingen van de coach koppelt aan de theorie. De coach fungeert op deze wijze als model. Dan zetten de coach en de stagiair gezamenlijk een thema op en voeren thematische activiteiten uit waarop zij samen reflecteren. Dit geeft

de stagiair voldoende mogelijkheden om zelfstandig een thema op te zetten en uit te voeren met de coach als achtervang. Samen met de coach en docent van de pabo kan de stagiair boven zijn moment uitstijgen en zal er ontwikkeling plaatsvinden (werken in de zone van naaste ontwikkeling).

Cultuurhistorische theorie

Ten grondslag aan dit driefasenmodel liggen uitgangspunten vanuit de cultuurhistorische theorie. De theorie waarin Vygotsky als grondlegger dient en waarop de uitgangspunten van Ontwikkelingsgericht Onderwijs zijn gebaseerd. Zijn opvatting over leren is geënt op het kernwoord *interactie*. Kinderen leren door in gesprek te zijn met elkaar en met een meerwetende partner. Het hoofddoel dat ik me als docent stel als ik studenten voorbereid op een LIO-plek op een OGO-school is: 'in partnerschap leren mogelijk maken voor kinderen, leerkrachten, studenten en pabo-docenten'. Om dat te realiseren wil ik authentieke leervragen aanboren bij de studenten en meehelpen beoordelen waar kansen op ontwikkeling liggen. Ik begeleid doelgericht vanuit de authentieke leervragen. Als studenten activiteiten plannen voor hun stage denk ik mee, lees ik mee en soms help ik met de uitvoering in de groep. De leercontext wordt

krachtiger als studenten vragen onderzoeken die ook voor hun coach en de opleidingsschool relevant zijn. Dit vormt een beroepsleeromgeving, waarbij de begeleidende groepsleerkrachten basisonderwijs en ook ikzelf een leerproces doormaken.

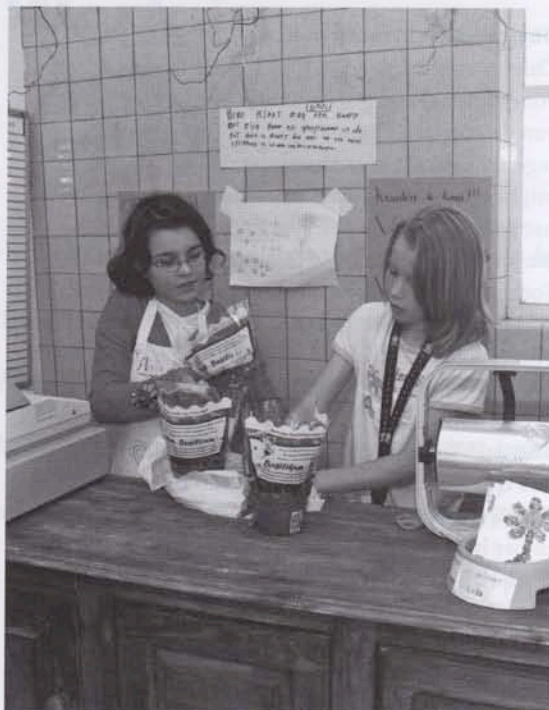
De stage voorbereiden

Tijdens colleges leggen studenten en docenten een map aan met artikelen over de achtergronden van Ontwikkelingsgericht Onderwijs. De map bevat aan het eind zo'n dertig artikelen, waarvan de helft uit Engelstalige literatuur bestaat. De leervragen van de studenten bepalen de inhoud van de bijeenkomsten. Elke bijeenkomst is een andere student voorzitter of notulant. Ik stel de agenda tussentijds via intranet op, waarbij studenten aanvullingen en wijzigingen kunnen aanbrengen. Dat resulteert soms in een bijeenkomst waarin ik uitleg hoe de vertaling gemaakt kan worden vanuit de achtergronden van OGO naar de praktijkhandeling in de klas. De studenten en ik discussiëren veel om onze visie op onderwijs (en Ontwikkelingsgericht Onderwijs in het bijzonder) goed scherp te krijgen. Ook bekijken we veel dvd-materiaal van 'good practices' uit OGO-scholen. Elke bijeenkomst presenteren studenten een zelf gekozen artikel uit de groepsmap. Aan het eind van de sessies hebben alle studenten uit de groep een uitdraai van die presentatie en een samenvatting van de artikelen. Ze geven aan wat ze ervan belangrijk vinden en nemen dat op in hun portfolio. Het portfolio wordt gebruikt om de ontwikkeling van de student in beeld te krijgen. Studenten nemen hun portfolio mee naar de stageschool als ze gaan solliciteren voor hun LIO-stage. Ook na de pabo kan het portfolio ingezet worden bij sollicitaties.

Studenten stellen hun stageplan op en formuleren te ontwikkelen competenties op OGO-gebied. Daarnaast plannen we samen een aantal excursies naar OGO-scholen om echt kennis te maken met het onderwijs in de klas. Gasten komen op de pabo vertellen over hun praktijk. Daarnaast gaan studenten in tweetallen naar verschillende OGO-scholen om hun leervragen te onderzoeken. Hiermee vullen ze het vrije deel van hun studiepunten in en het is een goede voorbereiding op hun LIO-stage. De leervragen zijn heel divers. Het varieert van het uitpluizen hoe fase 0 bij het thematiseren precies werkt tot een studie naar het gebruik van portfolio's in de bovenbouw. De vragen zijn vaak weer verbonden aan hun gekozen afstudeeronderzoek.

De stage start

Chiel vertelt: "Ook tijdens de LIO-stage wordt het driefasenmodel toegepast. Ik start mijn stage met het observeren van mijn coach, de leerkracht van groep 5, bij het uitvoeren van thematische activiteiten. Meteen blijkt dat de theoretische bagage die ik heb opgedaan op de pabo veel inzichten geeft in de handelingen die binnen het Ontwikkelingsgericht Onderwijs worden

Fotografie Hanneke Verkleij

uitgevoerd. Zo weet ik aan te geven waarom mijn coach bepaalde acties onderneemt en welke aannames hieronder schuilgaan. Het valt me bijvoorbeeld meteen op dat de leerkracht de vragen van de leerlingen niet beantwoordt, maar vraagt hoe we achter het antwoord kunnen komen. Op deze wijze stimuleert de leerkracht de onderzoekende houding van de leerlingen. De volgende stap is dat ik samen met mijn coach een thema opzet om dat vervolgens steeds zelfstandiger uit te voeren. Dit uiteraard onder toezicht oog van de coach.

Ik heb binnen dit thema ervaren dat ik mijzelf binnen relatief korte tijd veel vaardigheden eigen heb weten te maken, die voor een ontwikkelingsgerichte leerkracht van belang zijn. Binnen dit proces is de reflectie op mijn handelen erg belangrijk geweest. Hierbij reflecteer ik niet alleen zelf op mijn handelen, ook mijn coach en docent dragen bij aan deze reflecties."

De kerncompetenties waar Chiel in zijn LIO aan werkt, zijn:

- de pedagogische basis: voor het bieden van veiligheid
- het ontwerpen van het onderwijsaanbod: weten waar je stuurt om kinderen ontwikkelingsstappen te laten maken
- het didactisch handelingsmodel: de principes van OGO en het toepassen van de vijf impulsen (oriënteren, structureren en verdiepen, verbreden, toevoegen en reflecteren)
- de begeleiding en leiding: voor het aanboren van authentieke leervragen
- de didactische organisatie: regie in de vorm van klasmanagement
- het observeren en registreren: de uitkomst van wat je observeert gebruiken om te handelen

Obstakels en verbeterpunten

Chiel vertelt verder: "Een LIO-stage op een school voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs vraagt veel van de stagiair. Tijdens de stage kun je veel dingen tegenkomen die je enthousiast maken. Zo spreekt mij het betekenisvolle onderwijs erg aan en vind ik het geweldig om te zien hoe enthousiast leerlingen reageren op activiteiten die voor hen zinvol zijn. Toch zijn er ook veel dingen waar ik tijdens mijn LIO-stage tegenaan ben gelopen. Ik vond bijvoorbeeld het observeren, registreren en evalueren van leerlingactiviteiten in het begin een groot probleem. Hoe observeer je een leerling? En wat schrijf je hier vervolgens over op? Welke conclusies moet je uit deze observaties trekken? Er is bijvoorbeeld een nieuwe leerling in de groep die nog nauwelijks Nederlands spreekt. In het begin van het thema is hij bezig met het aanleren van woorden die binnen dat thema van belang zijn. Gaandeweg zien wij dat hij steeds meer begint deel te nemen aan activiteiten en hierbij de woorden gebruikt die hij eerder heeft geleerd. Dit registreren mijn coach en ik in het kinderdagboek en vervolgens concluderen wij uit deze gegevens dat de leerling in staat is de opgedane kennis (woordenschat) toe te passen in betekenisvolle activiteiten. Door gesprekken met mijn coach lukt het me beter gericht te observeren en vervolgaanbod te plannen.

Een ander obstakel is dat mijn verwachtingen van leerlingen in het begin niet erg hoog waren en ik al snel dacht: 'kinderen kunnen dit toch niet zelfstandig'. Door mijn lage verwachtingen stond ik ook te weinig open voor hun inbreng. Al heel snel nam ik genoeg met mijn eigen ideeën en was er voor de ideeën van de leerlingen nauwelijks ruimte.

Ze hebben me echter het tegendeel bewezen.

Tijdens het thema 'De winkel', waarin de leerlingen een eigen 'Winkel van Sinkel' hebben geopend,

lopen ze tegen het probleem aan dat sommige klanten hun aankoop in een tasje willen meenemen. Tijdens de bespreking van dit probleem komen de leerlingen zelf met het idee om van kranten een tasje te maken. Voor ik het weet hebben ze een werkbeschrijving van internet gehaald en zijn de eerste tasjes al gemaakt. Hierdoor wordt het thema veel rijker en ligt het ook dichterbij de leerlingen."

Reflectie van Hans: "Het valt me tijdens de LIO-stage op dat Chiel in staat is om op metaniveau te reflecteren op zijn handelen en hieruit leerpunten te halen. Hij merkt bijvoorbeeld dat hij niet goed luistert naar de ideeën van de leerlingen. Hij is hiermee aan de slag gegaan en heeft zich getraind in het stellen van open vragen, het doorvragen, het samenvatten en weer terugkoppelen naar de betreffende leerling, en het geven van luisterresponsen. Hierdoor merkt hij dat hij beter kan doorgaan op wat leerlingen inbrengen. Hij krijgt daardoor echt in beeld wat ze willen en kunnen. En dit helpt hem ook weer in het opschrijven van gegevens van een leerling in het kinderdagboek. Een ander punt uit de reflectie waar Chiel tegenaan liep, is 'regieangst'. Hij vond het in het begin lastig om te zien waar hij moest sturen en waar het beter was om de leerlingen zelf te laten komen met oplossingen. Hij leerde gaandeweg steeds beter om op de juiste momenten sturing te geven."

Verbeterpunten voor onze pabo

Doordat er steeds meer studenten op een OGO-school stage lopen, merk ik dat we de voorbereiding en begeleiding vanuit de pabo steeds verder verfijnen. Het werken met het driefasenmodel levert onder andere de volgende verbeterpunten op.

Binnen de opleiding zouden studenten meer vrijheid moeten krijgen om zelf ideeën te ontwikkelen om leerlingen in hun ontwikkeling te begeleiden. De wisselwerking tussen OGO-scholen en de pabo zou ook meer moeten plaatsvinden, zodat er continuïteit komt in de relatie tussen beide onderwijstypen. Als docent zou ik tevens graag meer collega's betrekken om vanuit de verschillende disciplines ondersteuning te kunnen bieden aan de stage op de OGO-school, zodat OGO meer draagvlak krijgt binnen de pabo. Het vakgroepdenken is in elk geval op onze pabo nog niet uitgestorven. Een punt van ontwikkeling in een proces van 'life-long-learning' en 'learning apart together'.

Zo zou de voorbereiding van studenten op de eindstage in een OGO-school nog beter tot zijn recht kunnen komen.

Hans Bakker is docent onderwijskunde en pedagogiek aan pabo CHE in Ede. Chiel van der Veen is afgestudeerd aan pabo CHE en studeert Onderwijspedagogiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Fotografie Hanneke Verkleij